

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben káshoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szeptember 3.

Tanítók a hadseregben.

(V. I.) A nagyváradai történelmi nevezetességű vár százados falai között pár héttel ezelőtt olyan jelenetek játszódtak le, amelyek míg egyrészt sehogyszem illeszthetők be a jelen század »humanizmus« feliratu keretébe, másrészt ellenkeznek az emberi törvénnyel s árnyat vetnek a hadsereg szellemére.

A mikor a drámai jelenetek a várban lejátszódtak a nagyváradai tanítószög összeült s tanácskozott azon, hogy miként szerezzenek elégtételt az egész tanítószögöt sértő kardlapozásért s a »népbolondító« kitételért. A párbajt a maga barbárságával a tanítószög figyelmen kívül hagyta. Nem maradt más hátra, mint a feljelentés, vagy a nyilvánosság előtt való elégtétel. Utóbbi eljárást csak akkor lehetett foganatosítani, amikor a tanítók levetették az uniformist, hiszen félni kellett a bosszútól is.

Ime tehát: a tanítószög fél a bosszútól. Panaszt sem mertek tenni, hiszen lesz még ismét berukkolás. Ki védje meg tehát a tanítót? Ki védje meg azt a gárdát, amely mintegy harminkétezer katonát számláló hadseregével az államra és polgáraitra nézve lényegesen jelenté-

keny nemzeti munkát végez. Hallgassanak? Türiék azt a brutális bánásmódot, amelyben egyes tisztcsékek, káplár s őrmester urak részesítik?

Az egyik panaszos megjegyzi, hogy ilyesmi nem történt meg báró Karg idejében: Annál szomorubb, hogy megtörtént most. Nem akarunk mi hangulatot csinálni a hadsereg ellen, ellenkezőleg: a legmesszebb menő elismerés hangján emlékezünk meg mindig azokról a vezetőkről, akik emberiesen, humanusan bántak el a legénységgel, de ugyanakkor kötelességünk leszzegezni, hogy a társadalmi életben kiváló szerepet játszó, általánosan gavallér embereknek ismert magasabb rangú tiszteknek kötelességük egyttal figyelemmel kíséreni az altisztek munkáját. Ez esetben a káplár és őrmester urak jelentékeny része s a hadnagyok egynémelyike a katonai mindenható hatalom nevében nem követnének el olyan visszaéléseket, amelyek végre is a hadsereg tisztikarára vetnek árnyat.

Nem kérünk kiváltságokat senki fiának. Nem kérünk kegyet azok számára, akiknek hibájuk után büntetés jár. De a jelen században, a mikor a humanizmus nevében még a gyilkosokat is megakarják menteni a jól megérdemelt bitófától, jogosan megkivánjuk, hogy a magyar tanítókat, a kik az életben oly fontos missziót teljesítenek, részesítsék emberie-

sebb elbánásban, ne kardlapozzák, ne nevezzék őket népbolondítóknak, ne szolgáltatassák ki a lélekben csiszolatlan altisztek brutális önkényének, mert ismételjük, minden arra a szellemi életre vet árnyat, a mely a vezetőség körében uralkodik.

Ezek az incidensek a legkompetensebb bizonyítékai annak, hogy a hadsereg szellemét micsoda gondolkozás tartja fogva.

Az az incidensek a legkompetensebb bizonyítékai annak, hogy a hadsereg szellemét micsoda gondolkozás tartja fogva. A mig a magyar törvényhozás, az egész társadalom a tanítókat valóban megérdemelt kinos és fáradságos munkájuk után a jelen gazdasági körülmények között a lehető legmesszebb menő elismerésben részesítette, addig, sajnos, a tisztikárnak pár tagja nem átálja őket népbolondítóknak titulálni.

Mindenki abban a megbecsülésben részesül, a melyben másokat részesít. Ilyen sajnálatos incidensek után attól lehet tartani, hogy a tanító, a ki önértékében megsértve, becsületében meggyalázva veti le az egyenruhát egész környezetébe belelopja a hadsereg iránti gyűlöletet s megvetést.

Eléggé élesek az ellentétek a polgárság és a katonaság között. De nem lehet az ellentétek kiegyenlítését, a válaszfalak leomlását várni akkor, mikor a tiszturakkal egyenlő kvalifikációja, az életben vezető, irányító szerepet játszó

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Vierwaldstädti tótól Interlakenig.

A vierwaldstädti tó és környéke egyike Svájc legremekesebb vidékeinek. A tó onnan nyerte nevét, hogy vize négy canton (Waldstadt) határát mossa: Luzern, Svyz, Uri és Unterwalden cantonokat; franciául is »Lac des Quatre Cantons.« Vize kristálytisza és zöldes színű, partjait fenyvesekkel borított hegyek szegélyezik, melyek között ott látjuk az örökké felhőbe burkolódzó Pilátust és a Rigit, tetején óriási, négyemeletes szállóval. A monda azt tartja, hogy e tóba ölte magát Pontius Pilátus, innen volna a hegy neve; sokkal valószínűbb azonban, hogy »Mous Pileatus«, »kalapos hegy« volt, a tetején levő állandó felhőzet miatt.

A tó vizén mintegy 20—30 hajó jár állandóan, szállítva az utasokat Luzernből Weggis-be, Brunnen-be, Vitznau-ba, Alpnachstadt-ba és a tó partján fekvő többi nyaraló telepre. A festői

vidék még arról is nevezetes, hogy a Tellmonda vidékéhez fűződik.

A tónak egyik ága a Küsnacht-See, partján van Küsnacht, hol Tell nyila leterítette a zsarnok Gesslert; Brunnen-nél kezdődik az Urner-See, melynek egyik oldalán a híres Rütlimező, jobban mondva tisztást látjuk, szemben pedig a Tellsplatt, hol Tell a zsarnok csónakjából kiugrott. E helyen kis kápolna áll. Közvetlenül Brunnen alatt áll a Schiller-féle emlékmű, melyet a hálás svájci nép emelt nemzeti hőse megéneklőjének.

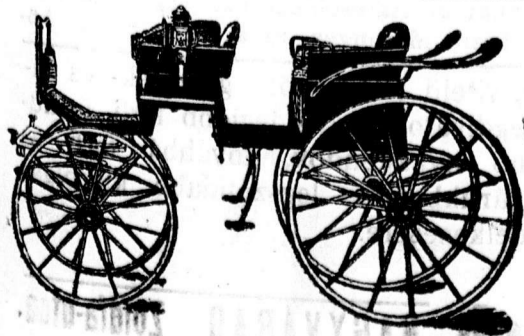
Szinte rosszul esett, midőn a pompás hajózásnak Flüelen-nél vége szakadt; pedig az ut érdekessége egyre csak növekedett. Flüelentől Göschenen-ig a híres Szent Gotthard vasút röpitett. Ez a pálya a tehnikának valóságos remeke. Csak azt emelem ki, hogy Wasen-felé oly meredeken emelkedik a vidék, hogy a vasut két kör-alagutba kénytelen futni. Ez alagutakban kanyarulata valóságos köröket ír le, hogy magasabban kilépve és szerpentinszerűen haladva Wasenbe jusson. Ez állomásról

kitűnően látszik egymás alatt a három sín, melyen néhány perccel előbb végig robogott a vonat.

Göschenennél kezdődik a Szt Gotthárd alagut, melyben a vasut teljes félóráig halad. Még benéztünk a nagy alagut szájába, de irányunk mástelé vezetett, Andermattba, mely éppen 600 méterrel fekszik az alagut fölött.

E vidék jellege teljesen elüt az előbbtől. Zord, kopár, ahol fűszálat is alig látni a több száz méter magasságra meredeken emelkedő sziklafalakon, melyeket óriási repedések, vízmosságok szakítanak meg. E zordságában is elragadó a környék benyomása, melyet a szemléltőre tesz.

Mindössze másfél óráig tart az Andermattba vivő ut, de ezen meglátjuk a Szt Gotthárd hegyes katonai erődítményeit, a híres »Szuvaroff«-emléket, mely a francia háborúk idején Svájcban elesett orosz katonák emlékét őrizi és átmegyünk a »Tenfelsbrücke«-n, hol jobbra rengeteg, néhány száz m. magas meredek sziklafal emelkedik, melyre valaki tekete szinnel még

Villanyerőre berendezett kocsigyár Vadász és Grósz Nagyvárad,

Szilágyi Dezső-utca 6.
Helybeli és vidéki TELEFON: 445.

Ajánlják elsőrangú gyártmányu kocsijaikat, melyekből állandóan dus raktárt tartanak. Arjegyzők kívánatra ingyen és bérmentve küldetik.

tanítókat kardlapozásban, sértő kitételekben stb. részesítik.

Mi megtesszük a kötelességünket a békés viszony érdekében. Világgá hirdetjük az érdemeket egy kis jóindulatért, nemes cselekedetért elismerést, tiszteletet vivünk ki a katonák külvilágában, a társadalmi életben is s éppen ezért a tisztakar figyelmét föl hívjuk, hogy a maguk hatáskörében akadályozzák meg a hasonló sajnálatos incidenseket, melyeknek igen káros következménye lehet.

Becsüljük meg embertársainkat, mert csak így részesülünk megbecsülésben.

A trónörökös és a magyarok. A párisi Figaro legutóbbi száma szemben azon hírekkel, melyek Ferencz Ferdinánd trónörökös-ről azt korportálták, hogy nem szeretné a magyarokat, egy a trónörökös legközelebbi környezetébe tartozó információja alapján azt írja, hogy ez a híresztelés teljesen alaptalan. Ferencz Ferdinánd alaposan megtanulta a magyar nyelvet és folyton olvas magyar könyveket, felesége Hohenberg hercegnő szintén. A trónörökös elhatározta, hogy trónraléptekor a király iránt való tiszteletből *II. Ferencz József* nevet fog felvenni.

A király kézírata Paar és Albori tábornokokhoz. A hivatalos lap mai száma közli azokat a kéziratokat, melyeket a király *Paar* és *Albori* tábornokokhoz intézett husz, illetve ötvenéves szolgálati jubileumuk alkalmából. A királyi kéziratok így szólnak:

Kedves gróf *Paar* Ede lovassági tábornok!

Rövid idővel ezelőtt őszintén és a legmelegebben emlékeztem meg arról a napról, melyen ön, mint kitűnően bevált főhadsegédem, a huszadik évet töltötte be oldalam mellett. Azon a napon, amelyen legközelebb ötven évi szolgálati jubileumát ünnepli: megemlékezem mindama bü sokoldalú és kitűnő szolgálatairól, amelyeket nekem és Hazámnak tett.

től is festette az ördögöt, balra pedig ugyanoly mélységű szakadék táng; a hid borzalmasan szép vizesés fölött vezet el. Természetes, hogy a vendéglőt itt is megtalálni: Svájcban ugyancsak gyakorolják az irtalmasság testi cselekedeteit, hogy éhezőknek ételt és szomjazóknak italt adjanak!

Rendkívül kedves emlékü gyalogolással fölértünk Audermttba. Julius közepén ott akkor virágozott a bodza, a hegyeken friss hó feküdt, mi pedig dideregtünk, míg itthon maradt honfitársaink élvezték a kánikulát. Magáról a helységről nincs sok mondanivaló: jókora svájci falu.

Másnap valóságos karaván indult meg a Furka-Pass felé. A posta vagy 5—6 kocsival indult meg, annyi volt az utas. Sajátságos, hogy a szemérmék ott mennyire csal; oly közelnek látszik minden, pedig a valóság hamar meggyőz az ellenkezőről! Négy teljes óra hosszúra tartott, míg az elég közelnek tartott »Passhöhe«-t elértük, 2436 m. magasságban. Ez uton mindenféle nemzetiségű utitársaink voltak, még magyar is. Köröskörül havasok, kopár sziklák emelkednek, de különös látványosság

Sikerült önnek feltétlen és kiérdemelt bizalmamat megnyerni.

Önzetlenségének, a jó és igaz iránt való tapintatos érzékének és melegen érző szivéből fakadó tevékenységének köszöni ön mindazt a tiszteletet és rokonszenvet, amelylyel ön iránt hadseregem legszelebbebb köreiből viseltetek.

Ünnepe alkalmából ama óhajomnak adok kifejezést, hogy önt a gondviselés nekem és szolgálatomban még hosszú időn át megtartsa.

Kelt Bad Ischlben, 1907. évi augusztus hó 29-én.

Ferenc József, s. k.

Kedves báró *Albori* tábornokhoz!

Ötven évi tevékeny katonai életre tekint ön már vissza. Békében és háboruban fáradhatatlanul tevékenyen, a legkülönbözőbb alkalmaztatásokban állandóan és kitűnően bevált és mindig szolgálatom legjavára működött. A legnagyobb megelégedéssel tekinthet vissza öt évtizeden át elért sikereire.

Meg vagyok győződve arról, hogy újabb szolgálati alkalmazásában is igazolni fogja önbe helyezett bizalmamat és egyúttal ez alkalomból a katonai érdemkereszthez a gyémántokat adományozom önnek.

Kelt Bad Ischlben, 1907. évi augusztus hó 29-én.

Ferenc József, s. k.

Villamos vasut a fürdőkhöz.

Nagyvárad városa közönségének nemcsak régi óhaja, hanem igazi közszüksége is valószínűleg a fürdőkhöz szóló villamos vasut kiépítésével.

Nem új dolog volna ez már Nagyváradon, mert minden tényezőt áthatott már ennek a szüksége, de eddig csak hivatalos huzást-vonást láttunk ez irányban.

Az első komoly lépés, ami ellen már a hatóság sem tehetett semmit, tegnap történt meg a közigazgatási bejárás alkalmával. Ez a régi óhaj, ez az el nem vitatható közérdek — hisszük, reméljük — most már kedvező megoldást nyer.

Hogy mily szüksége Nagyváradnak a fürdőkhöz való jó és gyors forgalmi összeköttetés, ezt nagyon is éreztük a mostani nyári szezonban. Kell, hogy Nagyvárad közönsége olcsón és a viszonyokhoz képest megfelelő forgalmi eszközökkel szabad pár óráját igazi üdülőhelyen tölthesse el. Szerencsétlenek vagyunk, hogy a város környékén semmiféle kiránduló helyünk nincs, a két fürdőt kivéve.

Ezeket kell a város közönségére nézve bármely napszakban könnyen megközelíthetővé tenni.

Ennél a kérdésnél senkit nem vezet animozitás a városi vasut ellen, amelynek boldogulását mindenki kívánja, de viszont a város közönségének érdeke is elvárja a városi vasutól azt, hogy a saját érdekeinek túlbuzgó védelméből ne legyen a kerék kötője a fürdővasut létszítésének. Hiszünk, hogy a tegnapi tárgyalás után, méltányolva a város közönségének érdekeit, nem fog utjában állni a régi óhaj megvalósításának, hanem még ha a miniszter dacára a város közönsége óhájának és érdekének, a direkt összeköttetést nem is engedné, olyan megoldást enged ennek a nagyfontosságú kérdésnek, mely a város közönségének érdekében a gyors és olcsó fürdőforgalmat illuzóriussá nem teszi. Ezt elvárhatja Nagyvárad egész közönsége attól a vállalatától, amelyet mindig és csak helyesen, dédelgetett.

A nagyvárad-fürdői villamos vasut közgazgatási bejárása tegnap volt meg, amelyről ez a részletes tudósításunk számol be:

Jelen voltak a kereskedelemügyi miniszter részéről: *Mechwarth* Hugó főmérnök; a földmívelésügyi miniszter képviselőjében *Papp* Elemér kir. főmérnök; a hadügyminiszter részéről *Konrad* Arnold főhadnagy; a postátávirada igazgatóság képviselőjében *Koznay* Hugó hajózási biztos; Biharvármegye törvényhatósága részéről *Baranyi* András helyettes főjegyző és Nagy Márton közp. főszolgabíró; Biharvármegye közigazgatási bizottsága részéről *May* Sándor kir. mérnök; Nagyvárad város törvényha-

mindaddig nem volt. Furkapassztól néhány kilométernyire azonban szemünk előtt terült el a nagyszerű Rhonegletcher.

A »Gletscher«, magyarul »jégár«, nem más, mint a saját nyomása alatt jéggé fagyott hó. Már messziről megkülönbözteti az egyszerű hómezőtől gyönyörű égbé színe. A Rhone-gletscher 800 m. magas, 100—200 m. széles és több kilométer hosszú; alján ered a Rhone folyam. Feledhetetlen látvány volt!

A Furka passnál kezdetét vette az igazi gyalogolás, mely csak negyednap ért véget.

A Gletscher melletti erős leszállás után Gletscher-hotelt tettük utunk céljává, hol egy hirtelen kitört fergeteg megállásra készített. Falnak ott nyoma sincs; egyetlen nagy hotel van, de benne kath. kápolna, mellette pedig anglikán templom van. Gletsch különben turista gócpont, honnan mindenfelé tehetni szép kirándulásokat.

A zivatar csak nem szűnt meg, még másnapra sem. Mit volt mit tenni? Ott vesztegelni nem akarván, nekivágtunk a Grimsel-Passnak. Két és fél óráig vert a hózivatar, cipőnkbe betöltött a hó, melyben bokáig jártunk nem egy

helyen, jobbról-balról emeletnyi hófalak tettek még ridegebbé a kopár sziklavidéket; de a nagy nemében ez is páratlan táj. Egyszerre egy szélroham kettétépi a felhőt s előttünk áll a Grimsel-hotel.

Itt kezdődik a Hasli-Thal, melynek bejárása két napunkat vette igénybe. E völgy is zordonan kezdődik, de vadsága már egy-két órai ut után helyet át a legremekebb hegyi tájaknak. Csupa erdővel szegélyezett hegyek közt járunk és mindenféle vizesések növelik a völgyön keresztül folyó Aar folyó vizét. Handegg, Gutannen, Innertkirchen községek terülnek el a völgyben; Handeggnál pompás vizesest látni, Innertkirchen után pedig kezdődik a remek »Aareschlucht«, hol a széles folyó néhol egy méternyire szorul össze. Haragosan, sísteregve zug végig a folyó az óriási, meredek sziklafalak között. Középe táján rengeteg lépcsőzetet visz fölfele, a sziklafal legfelsőbb részéig; jelenleg azonban még senkinek sem ajánlatos oda fölmennie, mert — még semmit sem fog onnan látni. (Tapasztaltam!)

Amint az Aareschluchtnek vége van, előtűnik fekszik Meiringen, ez a régi turista kö-

Uj üzlet!

Uj üzlet!

= Megérkeztek =
Spreng Testvérek

cipő-, kalap- és uri-divat üzletében

az őszi időnyre a legjobb minőségű és legszebb kivitelű férfi-, női-, gyermek- és kizárólag tiszta kézimunkából készített fiu-cipők. Legdivatosabb és legjobb férfi- és fiukalapok, valamint gyermek-sapkák, a legizlésebb nyakkendők, továbbá férfi- és fiu-fehérművek, mely árukkal a legmérsékeltebb árúknak és legszolidabb kiszolgálással állunk a nagyérdemű közönség szives rendelkezésére.

Kérjük nagybecsű pártfogásukat,

kiváló tisztelettel **Spreng Testvérek** NAGYVÁRAD Zöldfa-utca.

tósága képviselőiben Rimler Károly polgármester, Komlóssy József gazd. tanácsos, Gerő Armin rendőrkapitány, Kőszeghy József városi főmérnök, Mezey Mihály törv. tag; Nagyvárad város közigazgatási bizottsága képviselőiben Bordé Ferenc v. főjegyző; Dus László v. főjegyző; a magy. államvasutak képviselőiben Herczegh Lajos főfelügyelő, Egyh Sándor forg. főnök, Polgár Frigyes osztály mérnök, Oveczka Károly főellenőr, a nagyvárad—belényesi vasut részéről Papp János ügyvezető igazgató; a nagyvárad városi vasut részéről Szmazsenka Richard jogtanácsos, dr. Berkovits Ferenc igazgató, Erdélyi Vince főmérnök; Peczszőlős község képviselői: Roskovits Béla jegyző és Szabó János bíró, Pecze-Sentmárton község képviselőiben Simon Gábor jegyző és Nacsády János bíró; a tervezők részéről Hankovits Ferenc, dr. Szokoly Tamás jogtanácsos, Reichl Henrik mérnök, továbbá Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tagjai s az érdekelt községek lakosai közül mintegy 50—60-an.

A tárgyalás megkezdésekor a miniszteri kiküldött elnök kijelentette, hogy a miniszter a Gilányi-sor vonalrészt kizárta a mai bejárásból.

Hankovits Ferenc engedményes tiltakozott ez ellen; rámutatott a miniszteri rendelet téves voltára, amely másképpen szól.

Hankovits Ferenc nyilatkozatát jegyzőkönyvbe vették.

A miniszteri kiküldött felolvassa a kereskedelmi miniszter leiratát, hogy a mostani közigazgatási bejárás a Gilányi és Bányasori vonalra nem terjedhet ki.

Hankovits Ferenc kinyilatkoztatja, hogy a fűrdővasut nem akar kiváltja lenni a városi vasutnak, de a közóhajnak akarnak eleget tenni, amikor a fűrdővasut kiépítését forszírozják. A békés megoldás nem oly könnyű, a peage megdrágítja a közlekedést s ezt a közönség fizeti meg. Keresni fogják a békés megoldást, hogy az mindkét vállalat javára szolgáljon.

Bemutatja a miniszteri kiküldött a terveket. Az egyik a Gilányi-sorra szól, a másik alternatív, a Francia-soron vonulna végig.

A csillagvárosi polgárok kérelmet intéznek a miniszterhez, hogy a miniszter mielőbb engedélyezze a Hankovits és társa által kért fűrdővasut kiépítését.

A belényesi vasutársaság képviselője kéri, hogy tekintettel arra, miszerint az ő vasutjuk már 22 éve forgalomban van, ezen rivális vasut engedélyezési tárgyalására ők meghívassanak. A fűrdői villamos vasut kiépítése ellen tiltakozásokat már az előmunkálati engedély kiadása előtt benyújtották a kereskedelmi miniszter umhoz; ehhez most is ragaszkodnak.

Rimler Károly polgármester Nagyvárad város képviselőiben kijelenti, hogy a város egész közönségének hő óhaja a fűrdővasut megvalósulása. Erre nézve minden törvényes eszközt kilátásba helyez s a legmesszebbmenő támogatással igyekszik biztosítani annak megvalósítását.

Biharvármegye képviselőiben Baranyi András helyettes főjegyző kijelenti, hogy a vármegye közönségének régen kitejezett és még mindég megvalósulásra való óhaja az, hogy legalább a vármegyének az a körzete, amelyik Nagyváradhoz és a két fűrdőhöz közel van, gyors és jó összeköttetést kapjon a megye székhelyével.

A lat. szert. püspökség képviselőiben dr. Krüger Aladár ügyész feltétlenül pártolandónak tartja a fűrdővasut kiépítését nemcsak közforgalmi, de közegészségügyi tekintetből is.

A premontrei rend, mint a Félix-fűrdő birtokosa képviselőiben dr. Károly Irén és dr. Pász Sándor feltétlenül kívánatosnak tartják a fűrdői vasutvonal kiépítését nem elfogultságból a két fűrdő emelkedése érdekében csak, hanem a közönség óhajának megfelelőleg is, mert Nagyvárad város közönsége ugy is abban a szerencsétlen helyzetben van, hogy kiránduló helyei nincsenek.

A városi villamos vasutársaság Szirmai Richárd kijelenti, hogy ők is rokonszenveznek a fűrdővasut építésével, természetesen annyiban, amennyiben az ő jogos érdekeiket nem sérti. Igazi ellentét nincs közöttük és hiszi, hogy meg is fognak egyezni. A város területén kívül terjedő vonalak kiépítése ellen kifogást nem emelnek.

Peczszőlős, Peceszentmárton községek képviselői községük lakosai azon igaz óhajátának adnak kifejezést, hogy minden mellékterület nélkül a vasut kiépítését kívánják.

Hankovits Ferenc engedményes kinyilatkoztatja, hogy a fűrdővasut nem akar rivális

vállalata lenni a városi vasutnak. Az építésre a közóhaj sarkalja őket. Hogy a peage viszonylatot nem fogadják kedvezően, annak oka abban gyökerezik, mert a tapasztalatok alapján arról vannak meggyőződve, hogy ez a viszonylat megdrágítaná a fűrdőbe való közlekedést. Csak természetes, hogy ezt a közönség fizetné meg; már pedig magas díjtételek mellett a forgalom volna megbénítva. Annyit ígérhet, hogy ők is keresik a tisztességes meg egyezés útját.

Ezzel az általános tárgyalás befejezést nyert és áttértek a részletes tárgyalásra.

Rimler Károly polgármester kifogásolja, hogy a fűrdői vonat a Szent László-téren a Sas előtt végződjön. Itt forgalmi szempontból nem lehet megállóhelyet létesíteni, hanem azt oda kell terelni, ahol a Szent László-tér keresztmetszete vnn. A továbbiakra kifogásolja, hogy Kapucinus-utcau huzódjon végig a villamos vonal, amikor Nagyváradnak már két utcájának Kossuth-utacának és Zöldfa-utacának forgalma a vasutvágányokkal már úgyis tönkre van téve. Az új villamos vasutnak törekedni kell arra, hogy ezen két utcán peagejog útján vonuljon be a Szent László-térre, de kijelenti a város nevében, hogy ha bármi akadály miatt, beleszámítva ebbe a peage-jogra vonatkozó nem teljesíthető feltételeket is, leküzdhetetlen akadályok merülnének fel, az esetben eltekintve a Kapucinus-utcán telmerülhető forgalmiakadályoktól is, még ezen utvonalon való bevezetését is minden eszközzel támogatja a város a fűrdővonatoknak.

Bordé Ferenc Nagyvárad város közigazgatási bizottsága nevében teljesen elfogadja a polgármester nyilatkozatát.

Dr. Kazay Kálmán és többek hozzászólása után a bizottság a terv szerinti vonalkiépítés birálatára tért át.

Ezután már senki nem szólott a tervhez, hanem a mérnökszakértők precizizálták szelvényenként a kivitel módjait.

Ebben mint leglényegesebbet megemlíthetjük, hogy amiről a szakértők nem is álmodtak, a magyar államvasutak képviselői az előzetes megbeszéléssel ellentétben azt kívánták, hogy Rontónál vagy felül-, vagy aluljárót létesítsen a fűrdői vasut. Ez csak arra jó, hogy egy nagy összeggel megdrágítsa a fűrdői vasut építését.

Ugy a peceszőlősi, mint a peceszentmártoni érdekeltség természetesen a vasut ellen kifogást nem tett, mert az esetleges kártalanítás és kisajátítás dolga későbbi tárgyalás elé tartozik.

*

Délután 2 órakor a közigazgatási bejárás résztvevőit a Bazár vendéglőben megvendégelték, ahol a miniszteri kiküldöttön kívül Glac Antal főispán, dr. Miskolczy Ferenc alispán, Rimler Károly polgármester és a bejárás jelen voltak vettek részt.

A barátságos lakomán Hankovits Ferenc engedményes a kereskedelmi miniszter, Nagyvárad város és Biharvármegye képviselőit köszöntötte fel.

Dessewffy Aurél miniszteri titkár Nagyvárad hatalmas fellendülését és a fűrdő érdekelttségét üdvözölte s a vállalkozóknak kívánta, hogy minél nagyobb siker kísérje törekvésüket. Látott nézeteltérést a tárgyalás folyamán, de ezek mindabban összpontosultak, hogy szükséges ez a vasut. Üdvözli a vállalkozókat.

Dr. Miskolczy Ferenc alispán a vármegye nevében üdvözli a vállalkozókat és a vállalkozókat úgy emeli poharát, mint Biharvármegye egy része és Nagyvárad város fejlődésének bajnokaira.

Glac Antal főispán rámutat arra, hogy a vármegyében már megvan a terület, amelyen az új vasut mehet. Siet ennek a kijelentésével, nehogy ettől elvegye a jogot a városi vasut, amelyik már közlekedik. Együtt kell est a kettőt összeegyeztetni, hogy egymást segítve egy zsebre dolgozzanak, t. i. a közönség zsebére.

Dus László városi főjegyző eddig mindig

zép pont. Remek vidéken fekszik s egyik kiváló mezezetessége a hatalmas »Reichenbad-fall« víz-esés. E mellett halad tovább az ut Rosenlani fűrdőig, mely szintén keresett nyaralótelep, bár 1330 m. magasságban. A gletschereket itt már jóformán alig lehet megszámlálni; Rosenlani-tól Grindelwaldig 7 ily óriási jégvárat is érintettünk.

A Haslithal a Grosz-Scheidegg-gol végződik. 2000 m. magasságban ismét utólért a hó-zivatar. A szobában is csak 8 fok volt a meleg, a szél pedig csak úgy rázta a szálloda falait. Bizony nem értünk rá megvárni a vihar végét, merészen nekivágtunk és mire leértünk a Grindelwaldi völgybe, a vihar is lecsendesedett. E völgyben az Ober-és Untergletscher képviselik a jég birodalmát. Gydisdorf volt a gyaloglás végcélja, melynek magva a völgy tulsó végében van, de már az innensőn is kezdetét veszi.

Ezzel véget értek a nagy gyalog-turok, melyek naponta 25 kilométerből is álltak. Innen már vasuton folytattuk az utat Lauterbrunnenig.

E helység a hasonló nevű völgyben fekszik s nevét a környéken fakadó számos forrástól és vizesestől vette. Egyike Svájc legkedvesebb városkájának. Szomszédságában egy 600 m. hegyszakadék szélén fekszik Mürren, honnan felséges kilátás nyílik az egész óriási hegy-láncra, melyet a Wellhorn, Wetterhorn, Eiger, Mönch, Jungfrau, Schwarzer Mönch, Breithorn, Gspalten horn, Tschingelgrat stb. képeznek. Mürrenbe Európának leghosszabb siklója viszi az embert.

Az említett lauterbrunneni vizesések közül említést érdemel a Staubbach-fall (300 m) és a Trümmelbach-fall (mintegy 70 m.) A lauter-

brunneni völgyben nem egy alpesi kürt hangzik és a meredek sziklafalak 8—9-szeresen is visszaverik hangját.

Lauterbrunnennél kezdődik a Jungfrauvasut is, de eddigelé még csak az »Eismeer«-ig visz (3161 m. magasságra.) Még éppen 1000 emelkedése van hátra, hogy a Jungfrau csúcsára fölérjen.

Lauterbrunnentől csak 12 km.-nyire fekszik a nagyvárosias fűrdő jellegével bíró Interlaken, a Thuni és a Brienzi tavakat összekötő csatornával. Festői tájéka van, jó időben innen is remekül látszik a hóborította Jungfran, mely mint óriási czukorsüveg emelkedik ki környezetéből. Interlakenben igen sok a fűrdővendég, legnagyobb részben angolok. Általában úgy tapasztaltuk, hogy az angolok és franciák inkább csak a nagyvárosokat és ott is a legelőkelőbb hoteleket szokták fölkeresni; a hegyek között igazi turisták gyanánt többnyire csak németeket látni.

Érdekes az ily turisták öltözete: nehéz szeges cipő, vízátthatlan szürke ruha, lábszárvédő és hátukon az elmaradhatatlan »Rucksack«, melybe egy-két napi municiót visznek. A nagyobb csomagot az ember előre küld arra a helyre, ahol gyaloglását megszakítani szándékozik, ami a svájci szállítási rendszer mellett igen könnyen, mindenféle szállítólevél nélkül nyira megszokja, hogy szinte nem is nélkülözne, ha történik. A »Rucksack«-ot a turista már any-nem nyomná a hátát, (mire különben egyikünk megjegyezte, hogy nélkülözne a f... ecskel!)

Szép, rendkívül szép a német Svájcban itt vázolt vidéke. Aki lábát egyszer ez ország földjére tette, bizonyára ezzel a szóval válik meg tőle: A viszontlátásra!

azt látta, hogy vagy az államvasut, vagy a városi vasut bankettezik. Most egy létesítendő vasut csinál bankettet. A miniszteri kiküldött szavait érti, de nem követi. Nagyvárad sajátos helyzetben van, itt minden üdvözlőnek, de mikor kell, gátat emelnek eléje. Legyenek a magasabb befolyással bíró tényezők kisegítői arra, hogy ami igazi szükség Nagyváradon, a fürdővasut mielőbb létesüljön. Ha mi nem tartjuk ezt szem előtt, kéri hogy ő szorgalmazza. Csak sikerüljön a két vasutnak a békés megegyezése.

Ezután még többen felszólaltak és a barátságos ebéd délután 5 órakor véget ért.

A kedélyes lakomán feltálatl kitűnő ételek a Bazar vendéglő régi híres konyháját dicsérik, a felszolgált borok pedig pincéjének voltak méltán dicséretére.

Országos gazdakongresszus Pécsen.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület ma délelőtt nyitotta meg nyolcadik országos kongresszusát a pécsi kiállítás terén *Darányi Ignác* földmivelésügyi miniszter és az országos gazdakongresszus védnöke jelenlétében.

A kongresszusnak gazdag és a mezőgazdaságra országos érdekű programja felöleli a tőzsdereformot, a mezőgazdasági érdekképviselő ügyét, az agrár programot a mezőgazdasági üzemek kiterjesztésének kérdését és a cigány-ügy rendezését.

A kongresszust Pallavicini ögróf nyitotta meg rövid beszéddel és ajánlotta a kongresszus elnökévé *Dessewffy Aurél* grótot, a főrendiház kiváló elnökét, a mit a kongresszus egyhangu helyesléssel elfogadott.

Dessewffy Aurél gróf elfoglalván az elnöki széket mindenek előtt köszönetét fejezte ki a kongresszus nevében *Baranya vármegye* és *Pécs város* közönségének a szíves fogadtatásért és *Darányi Ignác* földmivelésügyi miniszternek a védnökség elfogadásáért és a kongresszuson való megjelenésért. Beszéde további folyamán arra kérte a jelenlevő minisztert, hogy a Szerbiával való kereskedelmi szerződésünk megkötésénél minden erejével hasson oda, hogy Szerbiából az élő állatok behozatala az országba a magyar mezőgazdaság érdekében meggátoltassék.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter megköszönte az elnök üdvözlő megemlékezését róla. Az elnök kérésére nézve nem tett konkrét nyilatkozatot, csupán jelezte azt, hogy a Szerbiával való kereskedelmi szerződés megkötésénél a magyar kormány nem fog elzárkózni Magyarország mezőgazdasági érdekeinek kellő megvédésétől.

— Támogassuk azt, végezte beszédét a miniszter, ami a haza földjéhez köt, és gátoljuk meg azt, ami a haza földjétől eltávolít.

Erreth János *Baranya vármegye* főispánja a város és vármegye közönsége nevében üdvözölte a kongresszust.

Zsolnai Miklós, a pécsi kiállítás elnöke beszédében a mezőgazdaság fontosságát hangsúlyozta.

Szilassy Zoltán, az *Omge* titkára a kongresszuson megjelent tagok számáról tett jelentést, mire áttértek az előadásokra.

Zselinsky Róbert gróf a tőzsdereformról tartott előadást, melynek végén határozati javaslatot terjesztett be, mely szerint a kongresszus felkéri a kormányt, hogy a tőzsdereform tárgyában, különösen a fedezetlen határidőzött altörlesztéséről még az ősszel megnyíló ülészak-

ban terjesszen a képviselőház elé törvényjavaslatot.

Zselenski gróf határozati javaslatát a kongresszus többek hozzászólása után egyhangulag elfogadta *Meray Lajos* orsz. képviselő abbéli módosításával, hogy a kormány még ez évben terjessze be a javaslatot a parlament elé a tőzsdereform tárgyában.

Ezután *Rubinek Gyula* tartott előadást a mezőgazdasági érdekképviselő kérdésében.

Tibor Ernő kollektív kiállítása.

A fiatal festő, kinek képei jelenleg a megyeház dísztermét élénkítik és teszik érdekessé, sokkal fiatalabb ember, sokkal kevésbé megállapodott, sokkal forrongóbb tehetség, minthogy művészi egyéniségének jellemzéséről szó lehetne. Az ügyes másolatokat nem is számítva, melyek meglehetősen tetszős darabjai a kiállításnak, alig van nevezetesebb modern magyar festő, kinek hatását ne lehetne érezni *Tibor* egyik vagy másik képén. Fel-tűnő ez különösen a gyűjtemény 65-ik számú képénél *Tükör* előtt, mely a maga rezgő, elmosódott, pontozott ecsetkezelésével annyira *Baditz Ottós*, hogy az szinte már sok. A 87-ik szám, *Naplement után*, *Mednyánszky* reminiscenciákkal szolgál a 35-ik, *Piros pamlagon* *Ferenczy-féle* impresszionizmussal terhes, a 41-ik, *Nyári délután*, mintha csak *Neográdi Antal* ecsetje alul került volna ki... Képviseelve vannak itt *Bosznay*, *Szlányi* és a többiek is. Nem azt akarjuk mondani, mintha a fiatal művész a nevezett festők közvetlen hatása alatt állana; ha nem mondták volna is nekünk, képei tárgya el-elárulta volna a festő párizsi tartózkodását; no de a mi művészeink is párisban tanultak, s műveik kivonatot nyújtanak a gazdag francia festés legkülönbözőbb irányából. Csak azt akarjuk konstatálni, s közzefekvő, magyar példákkal illusztrálni, hogy *Tibor* ecsetjével még sokfelé kalandoz...

Legszébb képeinek tájképeit tartjuk. Habár erősen emlékeztet *Szlányira*, nagyon tetszett nekünk az 1. számú kép *A Szajna Marne* mellett, vizének pompás, eleven, fényteljes, igaz és poétikus szinhatásával. Szép ege van a 8-ik képnek *Felkők* és ismét remek vize a 22-iknek, *Zivatar előtt*. Igen finom, igen hangulatos kis tanulmány a 105-ik kép *Patak* címmel. Elismeréssel kell szólanunk az arcképvázlatokról, melyek nagyrészt nagyváradi újságírók, költők portréi. Műpártoló főispánunk hevenyészett portréján a szemek kifejezése meglepően élethű, de a homlok alatti arcvész sokkal kevésbé megnyerő alakba és színekbe van öntve, mint az eredeti. Ne hizelegjen a festő, de ne is torzítson. vagy enyhén szólva, ne csufítson. Még pedig nemcsak a kész kép, a vázlaton se. A kiállított akt-tanulmányokon sok elrajzolást fedeztünk fel s nem tállátuk azokat elég igazaknak és pontosaknak. A fiatal művész figurális képei közül azok, amelyek másolatok nagyon is széles ecsetkezeléssel vannak festve, vagy inkább odavetve. Csak használna a 96. számú *Imádkozó zsidó* művész jellegének vagy értékének ha a részletek több szeretettel és gonddal lennének kezelve. A többi között a zsidó keze határozottan formátlan, pedig máskülönbön sok jellemző erő szól a képből.

Egészben véve a kiállítást igen tanulságosnak és érdekesnek tartjuk. Vegye szívesen a fiatal művész tőlünk a tanácsot: fordítson

több gondot a rajzra s a részletes kidolgozásra. Nem állanak ezek ellentétben sem a szín, se a fény, se az elevenség, életszerűség követelményeivel, mint azt egyes modern kritikusok hirdetik, de amint azt tények, a legnagyobb művészek remekei bizonyítják, nélkülözhetetlen kellékei mindannyinak.

Némethy Gyula dr.

Pincérháboru.

Hetek óta észlelhető volt az a mozgalom a pincérek között, mely tegnapelőtt este a rendőrség beavatkozását vonta maga után.

A pincérek helyzetük javítása végett memorandumot készítettek és azt a munkaadóknak adták át teljesítés végett. Ez a memorandum azonban olyan pontokat is tartalmazott melyeket a munkaadók nem fogadhattak el és így a munkások a legalsóbb fegyverhez folyamodtak, tudniillik sztrájkba állottak. Ezzel azonban nem elégedtek meg, hanem azokat a kávéházakat és éttermeket, hol maga a tulajdonos fogott munkába bojkottálták olyformán, hogy tegnapelőtt este tömegesen lepték meg a kávéházakat a szociálistákkal egyetemben és ott mikor nem kaptak kiszolgálást garázdálkodni kezdtek.

Igy történt ez legelőször a Zöldfa-szálloda orfeumában, honnan *Becsey Ignác* rendőr-mester kiszorította őket. Majd tömegesen vonultak fel a Szent László-térre, hol ismét *Becsey* oszlatta szét őket. A nagy tömeggé verődött szociálista had azután mellékcútko a Pannoniába ment, hová nem értek be mindnyájan. A kint maradottak pedig éktelen lármát csaptak. *Becsey* erre telefonált a lovas rendőrökért, akiknek segítségével a tömeget szétoszlatta.

A tegnapi nap délutánjára az iparhatóság békéltető bizottságot hívott össze, melyen ugy a munkaadók ajánlatát, mint az alkalmazottakét tárgyalás alá vették. A tárgyalást *Gerő Ármín* főkapitány vezette. Jelen voltak a munkaadók részéről *Kriszta Sándor*, *Kurták Dezső*, *Wiener Emil*, *Weisz Herman* kávéosk és *Szilágyi János* vendéglős, *Pásztor Ede* egyleti titkár.

Az alkalmazottak részéről *Neumann Izidor* budapesti kiküldött, *Kolleszár Gyula*, *Sveitzer Lajos*, *Fehér Károly*, *Flekk József*, *Friedmann Sándor*.

Gerő főkapitány a tárgyalás elején kijelentette, miszerint csodálkozik a pincérek maguktartásán, hogy ilyen eszközökkel akarták kivívni a béremelést. A tárgyalás mindjárt az első pontnál megakadt.

A pincérek követelték, hogy az ő jelenleg jóváhagyott pincéregylet közvetítője utján eszközöljék a munkásközvetítést. A munkaadók ezt nem fogadták el, a pincérek azonban ragaszkodtak hozzá, mire nehogy ez a tárgyalás további menetét megakassza, kikapcsolták a tárgysorozatból.

II. A szabad nap. A munkások által kikötött szabad napot az ipartársulat megadja a kávéházakba, azonban a vendéglőkbe nem, mert itt amugy is van a munkásnak elég szabad ideje. A kávéházakra vonatkozó részt elfogadták a szállodákra azonban nem, s ezt szintén kikapcsolták a tárgyalás sorából.

III. A kisegítő díjazása. A munkások követelték, hogy a kisegítők naponként 5-6 koronát kapjanak, a munkaadók azonban ezt

alaként módosították, hogy a kisegítők első nap 4 koronát, a következő napokon a pincér-fizetés esedékes részét ajánlja. Ezt mindkét fél elfogadja.

IV. A felmondási idő. Felmondási időnek 8 napot határoztak meg a munkások, amit a munkaadók javaslata szerint 4 napra redukáltak.

V. A munkaidőt mindkét fél egyenlően ajánlotta meg.

VI. A munkabér. A munkások heti 20 koronát kértek a kávéházakba. Amit a munkaadók nem fogadtak el, hanem havi 80 koronát ajánlottak fel. Ezt el is fogadta mindkét fél. Ez azonban csak az Emke, Royal és Pannoniára vonatkozik s más kávéházakban 66 koronát ajánlottak fel. Az éttermekben heti 14 koronát kértek a munkások, mit a munkaadók havi 40 koronára redukáltak. Ezt a részt nem fogadták el.

A borfiu fizetése havi 24 korona. A csapos és kávéfőző fizetésére szabad egyezséget engedtek.

A fizető pincérek a leltárért nem felelősek és hitelt nem kötelesek nyújtani ebben a részben nem történt megegyezés.

Az áremelés ellen való tiltakozásukat a munkásoknak a munkaadók nem fogadták el.

Az új szerződést a pincérek 1909. május 1-ig kérték érvényben hagyni. A munkaadók ajánlata folytán azonban 1910 május 1-ig lesz érvényben és a folyó év szept. 16-án lép életbe.

Az egyezés után a főkapitány kérte, hogy a sztrájkot szüntessék meg. A munkások ezt meg is ígérték, csupán azt kötötték ki, hogy az elbocsájtott munkások bántódás nélkül mehessenek vissza helyeikre.

Ezek után Gerő Armin kijelentette, hogy az előző esteli zavargások következtében katonaság van készen létben, mely a legkisebb kelemetlenkedésre ki fog jönni, azért kéri a munkásokat, hogy óvakodjanak a zavargásoktól.

A hamis fűszerek.

Megbüntetett kereskedők.

Megemlékeztünk annak idején többször arról, hogy a nagyváradai kereskedők közül igen sokan hamisított fűszereket árusítanak és így veszélyeztetik a közönség egészségét.

A rendőrség a szokásos szemle alkalmával meggyőződést is szerzett róla, hogy az árusított fűszerek jó része hamisítva van. A fűszerekből mintákat szerzett a rendőrség és azok tulajdonosai ellen megindította az eljárást.

Az eljárás meglehetősen hosszasan tartott, mert igen messze kinyúló ágai voltak az ügynek. Ugyanis meggyőződést kellett szerezni arról is a rendőrségnek, hogy szándékosan történt-e az, vagy a kereskedők hamisított fűszereket hoztak forgalomba, avagy már a gyárosok küldték így azokat és a kereskedők minden nyereszkeskedési szándék nélkül árusították.

A megejtett nyomozat csak részben igazolta az utóbbi feltevést, mert a fűszerek jó részének hamisításáról tudomásuk volt a kereskedőknek.

A fűszerek nagyrésze Fiuméből, Szegedről és Budapestről kerülnek nemcsak Nagyváradra, hanem az egész országba szét. Ez

ideig még csak Nagyvárad volt az, mely felismerte a hamisítást és meg is indította az eljárást.

A nyomozati eljárás most nyert teljes befejezést és a rendőrség meghozta ítéletét a hamisítók ellen. Az ítélet meghozatalában a rendőrség példás szigorral járt el. A hamisítókat külön-külön 3—400 korona pénzbüntetésre ítélte. E büntetésen kívül igen sokra megy az eljárási költség is, mely megközelíti a büntetéspénzt.

Összesen 22 kereskedőt büntetett meg a rendőrség. Még 12 kereskedő ügyében mindég tart az eljárás. A megbüntetett kereskedők között vannak olyanok is, kiket a büntetés és a költségek a bukás szélére juttatott.

A rendőrség a jövőre nézve elejét akarja venni az ilyen közegészségügyi kihágásoknak, ép azért olyan intézkedéseket hozott, melynek foganatosítása esetén a hamisított fűszerek forgalomba hozatala teljesen ki van zárva.

Nevezetesen átirat alapján felkérte a vasut igazgatóságát, hogy minden fűszer szállítmánynak a pályaudvarra történt megérkezése után a rendőrséget értesítse. A vasut igazgatósága azóta értesíti is a rendőrséget.

Ilyen értesítés alapján tegnap a pályaudvaron megjelent a rendőrség egyik kiküldöttje és az ott levő fűszerekből mintákat vett, melyeket vegyelmezés céljából Debrecenbe küldött azonnal. A fűszerek visszaérkezéig a kereskedőknek nem szabad az új szállítmányt használni, mert nincs kizárva, hogy azok között is fordulnak elő hamisítottak.

UJDONSÁGOK.

A káptalani kinevezés a hivatalos lapban.

Egy héttel ezelőtt megirtuk, hogy a b. e. Vinkler nagyprépost halálával a káptalanban megüresedett helyeket betöltötte az apostoli király ő Felsege, nagypréposttá *Palotay* Lászlót, új kanonokká pedig *Gabriely* Lajos, várad-velencei plébánost nevezte ki. A kinevezés a tegnapi hivatalos lapban jelent meg a következő szöveggel:

Vallás és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére a nagyváradai latin szertartású székeskáptalanban *Palotay* László pápai praelátus, címzetes apát, örkanonoknak a nagyprépostságra, *Bunyitay* Vincze címzetes apát, székesegyházi főesperesnek az örkanonokságra, *Felser* Antal felszentelt püspök, közép-szolnoki főesperesnek a székesegyházi főesperességre, *Grócz* Béla címzetes prépost, mesterkanonoknak a közép-szolnoki főesperességre való fokozatos előléptetését jóváhagyván, az ekként megüresedő utolsó mesterkanonokságot *Gabriely* Lajos tiszteletbeli kanonok, várad-velencei plébánosnak adományozom.

Kelt Ischlben, 1907. évi augusztus hó 14-én.

Ferencs József, s. k.

Gróf Apponyi Albert, s. k.

A kinevezettek beigtatásáról a királyi kéziratok megérkezése után fog intézkedni a káptalan.

* **Polgármesterek gyűlése.** A rendezett tanácsú városok polgármesterei ez évi szeptember 15. és 16-án tartják harmadik országos nagygyűlésüket Esztergomban. A két-napi országos kongresszus napirendje a következő: Megérkezés 14-én este (a polgármesterek Esztergom város vendégei). 15-én délelőtt a végrehajtó bizottság tart ülést, délután a városháza nagytermében leleplezik Bottyán János kurucvezér arcképét. 16-án délelőtt nagygyűlés, melynek tárgyai a következők: Elnöki megnyitó, tartja dr Szentpáli István miskolci polgármester. A belügyminiszter leirata a r. t. városok polgármesterei országos egyesületének alapszabálmódosítása iránt. A törvényhatósági jogú városok polgármestereinek kongresszusával való egyesülése. A második nagygyűlésből a belügyminiszterhez intézett memorandum kívánalmainak szorgalmazása. A városok hitelügyének allami közvetítéssel való rendezése és országos városi bank felállítása. A városi tisztviselők fizetésrendezése. Felirat a kormányhoz, melyben a városi tisztviselők részére kedvezményes vasuti jegyet kér. Egyéb indítványok. A gyűlést a város disztrakomája zárja be.

* **Németpróna hálája Radnai püspök iránt.** Megirtuk, hogy dr *Lányi* József, tinnini püspök, nagyváradai kanonok szülőföldén, Németprónán az ujonnan épült római katolikus templom felszentelésének lélekemelő aktusát Órangyalok vasárnapján végezte, mely alkalommal dr *Radnai* Farkas, besztercebányai megyés püspök rendkívül bensőséges táviratban üdvözölte a szentelést végző püspököt és a szépen virágzó hitközséget. Nemkülömben szivből fakadó dr *Lányi* József, püspök válaszirata Németpróna hitközség nevében dr *Radnai* Farkas, megyés püspökhöz. A szép szavu távirat, mint tudósítónk értesít s következő: Próna városának közönsége és a papság a vidékről érkezett számos vendéggel együtt leirhatatlan örömmel és hálás köszönettel vette Méltóságod legkegyesebb táviratát. Az új templomban Méltóságod jólétéért imádkoztunk s most a fehér asztalnál is minden jót kívánunk áldott jó főpásztorunk. E helyen közöljük, hogy *Radnai* püspök a besztercebányai új katolikus polgári leányiskolára *tízezer* koronát és egyházmegyéje papi nyugdíjalapjára a mostani szabályozás alkalmából szintén *tízezer* koronát adományozott.

* **Kifogások a virilis névjegyzéke ellen.** A nagyváradai virilisek névjegyzéke most van kitéve közszemlére, hogy az észrevételeket illetőleg kifogásokat megtehessek rá. A tegnapi nap folyamán a névjegyzék ellen Pohnár János emelt kifogást a kihagyatása miatt, dr Révész Jakab és dr Weimann Jenő ügyvédek adóknak kétszeresét kérik számíttatni s ennek alapján a névjegyzékbe való felvételüket is kérik. Weiszlovits Gyula gazdász dr Perczel Adolf ügyvédnek kétszeresen számított adóját kifogásolta.

* **Panasz a második villamos vágány miatt.** Kossuth Lajos-utcán alig indult meg a második vágányon a forgalom, már is panasz van ellene. Tegnap a Biharmegyei takarékpénztár és még mintegy 25 aláíró beadványt intéztek Nagyvárad város törvényhatóságához, melyben az újabban létesített második villany vasuti vágány káros voltára tekintettel annak elhelyezését kérik. A kérelmezők előadják, hogy a második vágány az utca forgalmát csökkentette. Az eddigi nagyvidéki forgalom már is észrevehetőleg csökkent, mert minden vidéki a szomszédos utcán köz-

lekedik. A hozzáférhetetlenség miatt itt a házak az üzletek értékei csökkentek, ami igen nagy károkat jelent. Ezeknek orvoslása vége t kéri, hogy a jelenlegi helyéről az ut közepére helyeztessék át, amikor is az ut fél része szabad lesz, míg most csupán közepén van kevés hely ez eddig alkalmatlan annak a nagy forgalomnak lebonyolítására, ami a Kossuth Lajos utcán van.

* **A helytelen zárlat.** A jegyzői fizetési alap 1906. évi állami kiegészítéséről szóló zárlatot nemrég terjesztették fel a miniszterhez jóváhagyás végett. A miniszter most leküldte a zárlatot oly megjegyzéssel, hogy az állami segélyként feltüntetett 10000 korona 34 fillérről szemben csak 9898 korona és 74 fillérről van elszámolva a zárlatban. A hiányzó összeg hovatordítására vonatkozólag felhívja a miniszter a vármegyét, hogy rövid időn belül kimerítő igazoló jelentést terjesszen hozzá fel.

* **Püspökünk adománya.** A budapesti katolikus egyetemi ifjuság Szent Imre Köre kiadásában megjelenő »Keresztény Magyar Ifjuság« című társadalmi és irodalmi lap céljaira és nyomdai költségeire dr. Somrecsányi Pál megyés püspökünk 100 koronát adományozott.

* **Diszes esküvő.** Tegnap délelőtt fél 12 órakor esküdtök örök hűséget Zechentmayer József m. kir. honvédszázados, a pécsi hadapródiskola jeles tanára Imrik Bellának, dr. Imrik Péter kir. ítélő táblabíró és Ugróczy Bella leányának imponáns közönség jelenléte mellett. Az esketési szertartást Imrik Sándor Z. várad-olaszai plebános, a mennyasszony unokabátyja végezte Barabás György és Hagen Ferenc káplánok segédlete mellett. Majd megható alkalmi beszédet intézett a boldog ifjú párhoz. Az egyházi szertartás végeztével a szűk körű rokonság és meghívottak az örömszülők szívesen látott vendégei voltak a Rimanóczy-szálló diszes éttermében. Jelen voltak a menyasszony és vőlegényen kívül dr. Imrik Péter kir. ítélőtáblabíró és neje Ugróczy Bella mint örömszülők, Ugróczy Kálmán nagybirtokos és neje Kalocsáról, mint nagyszülők, özv. Zechentmayer Józsefné Kamilla, mint a vőlegény édesanyja, Vinkler Oszkár alezredes, a vőlegény nagybátyja, mint násznagy és neje Máramaros-Szigetről, Eröss Rezső püspökségi jószágigazgató, mint násznagy és neje, Major Odón m. kir. honvédszázados, hadapródiskolai tanár és neje továbbá Imrik Mártha, Zechentmayer m. kir. honvédhadnagy, Imrik Margit, Imrik Sándor Z. plebános. Az üdvözlő táviratok és levelek felolvasása után, melyek közül különösen kiemelendő Glace Antal főispánnak a családhoz intézett megleghangu levele, az első pohárköszöntőt az öröm- és nagyszülökre Imrik Sándor Z. plebános, a másodikat az egybekelt piala pára Vinkler Oszkár alezredes mondotta. A lakoma a legvidámabb házias szívélyességgel a késő délutáni órákig tartott. A fiatal pár nászutra ment.

* **Felolvasások a képkiallításán.** Tibor Ernő kollektív képkiallításán a várnegyeháza dísztermében ma este 6 órakor, mint tegnap megirtuk, művészi tárgy előadásokat tartanak dr. Dénes Sándor, Antal Sándor és Dutka Akos. Az érdekes és művészi szempontból értékes előadások meghallgatására nem kell külön jegyet váltani, arra a kiállítás megtekintésére szóló jegy feljogosít. Tibor Ernő képkiallítását a tegnapi napon is szép számú közönség látogatta és többen vásároltak is a kiállított képekből. A kiállításról való kritikánk lapunk másik helyén olvasható.

* **Egy pedagógus halála.** A hazai tanítóképzés ügyét súlyos veszteség érte. Egyik kiváló lelkes munkása Boga Károly, dévai m. kir. állami tanítóképző-intézeti igazgató életének 48 ik évében június hó 19-én hosszas szenvedés után Abbáziában elhunyt. Halálát özvegye és két árvája siratja. Emlékét megör-

zik munkás-ága, a népoktatás ügye iránt érzett úgyszeretete.

* **Nem kolera, hanem vérhas.** Szabó Sándor Máramarosmegye alispánja terjedelmes jelentést terjesztett a belügyminiszterium elé a városi járványról. Jelentésében az alispán elmondja, hogy Visón nem kolera, sem kolerosztrasz, hanem vérhas járvány pusztit. Hat vérhasbetegét szállítottak kórházba. Közülök öt meghalt. A határrendőrség teljesen elzárta a határt. Senkit Körösmezőre nem bocsátanak s az utasokat veszteglő kórházban veszik vizsgálat alá. Máramaros egyéb részei a járványtól érintetlenek.

Az alispáni hivatal nyomozást indit annak kiderítésére, hogy kit terhel a felelősség a kolera hír terjesztéseért. Kolera nincs. A vármegye egészségi viszonyai teljesen normálisak.

* **Öngyilkosság.** Margitáról jelenti tudósítónk: Jankó Gábor 54 éves idevaló takács tegnap szíven lötte magát és azonnal meghalt. Jankó öngyilkossága saját szerű körülmények közt történt és szomorú bizonyosság azoknak az igazságoknak, melyeket az alkoholos átkos voltának uton-utfelel hirdetnek. Az öngyilkos takács ugyanis a napokban deliriumában eladta a házat. A ház árából részegségében elveszített 250 forintot. E miatt elbusult és busultában állandóan ivott. Tegnap befejezte az átkos alkoholos romboló művét. Jankó Gábor öngyilkossága a harmadik öngyilkosság Margitán három hét alatt.

* **Szerencsétlenül járt kirándulók.** Bihardiószegről írja tudósítónk, hogy az ottani Kovács-féle gyógyfürdőben tegnap este fesztelen jókedvvel mulatott Hegyközszentmiklós községből Kalmár József jó módú gazdálkodó és családja. A fürdőből kocsin indultak utnak Kalmárek. A hegyközszentmiklósi uton, hol egy magasabb részről vezet le az ut, a kocsi kerekeit nem kötötték meg, minek következtében a kocsi szédítő gyorsasággal rohant a hegyről lefelé. Mintegy félkilométer ilyen menetelés után a szekérnek hátulsó jobb tengely végéből a szeg kiesett s a gyorsan forgó kerek messze kigurult. A kocsin ülők öten kivétel nélkül mind megsebesültek, Kalmár arca a zuzódások következtében a felismerhetetlenségig torzult el. Kalmár apósának teste oly sok sérülést szenvedett, hogy eszméletét veszítette. A kocsin ülő gépésznek karja tört el, ugy szintén Kalmár anyósának is. A súlyosan sérült embereket eszméletlen állapotban szállították be a legközelebbi községbe, hol azonnal ápolás alá vették őket.

TÁVIRATOK.

Vádak Polónyi ellen.

Budapest, szept. 3. Bécsből jelentik: A Wiener Mittagszeitung mai számában egy alkalmi cikk Polónyi Géza volt igazságügy-miniszteréről azt írja, hogy a néppárt és a függetlenségi párt közt Polónyi Géza szítja az egyenetlenkedést a kormány iránt érzett bosszúból. Polónyi Géza a bécsi lap cikkét le-
véiben megcáfolta.

Elhunyt cisztercita tanár.

Székesfehérvár, szept. 3. Ma délután temették el itt Hamzus Gellért, cisztercita rendű tanárt, a magyar cisztercita rend egyik legjelesebb és legrégibb tagját. A temetést Vajda Ödön zirci főpap végezte. Az elhunyt

tanára volt valamikor Wekerle Sándor miniszterelnöknek is.

Vasuti merénylet.

Arad, szept. 3. Ismét vasuti merényletről értesülünk. A gyulafehérvári vidéki vasutnak Arad közelében fekvő egyik nagy vashidja ellen bűnös kezek könnyen végzetessé válható merényletet követtek el. A vashid vasszerkezetéből és a hidra lefektetett sinek mellől az erősítő vasszegeket gonosz indulattal kiszédték, miáltal a hidon a sinek meglazultak. A merényletet idejében észrevették és így baj nem történt. A forgalom lebonyolítása ugy történik, hogy az utazó közönség a hid előtt leszáll a vonatról, gyalog átmegy a hid tulsó oldalára, míg a vonat a hidon nagyon lassan és üresen keresztül megy. A gyors rendőri nyomozásnak sikerült a merénylet tetteseit néhány paraszt személyében tartóztatni. A tettesek eleinte tagadtak, de utóbb egyikük Makra Ferenc kivallott mindent. A megtartott házkutatás is eredményes volt, a tetteseknél 7 darab vasuti sinszeget találtak. Erre a tettesek mind beismerték a merényletet, de hogy mi céljuk volt vele, azt nem árulták el.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 3.

Osztrák hiteirészcvény	— —	651.50
Magyar hitelrészvény	— —	750.25
Lezámitoló bank	— —	492.—
Rimamurányi	— —	64.25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— —	660.25
Közuti vasut	— —	642.75
Városi villamos vasut	— —	287.—

A gabonatőzsde határideje

Budapest, szept. 3.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — —	8.10
Zab okt.-re	— — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 szept. 3-án

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajárdék 4%	— — —	93.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	93.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	— — —	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144.—
Osztrák járdék papirban	— — —	97.25
Osztrák járdék ezüstben	— — —	98.25
Osztrák járdék aranyban	— — —	116.—
Osztrák korona járdék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

Egy még kevéssé használt üzemben levő
két lőerejű
gázmotor
igen jutányos áron eladó.
Cím a kiadóhivatalban.

Családi otthont,

elegáns egészséges lakást, fényes ellátást
találhat nálam **9. évi szeptember hó**
elejétől néhány vidéki előkelő uri leány,
ki fővárosi tanintézeteket látogat.

Német, angol, francia társalgás. Zongora. Gazdagon ellátott házi könyvtár. Kívánatra privát oktatás.

Allandó orvosi felügyelet.

Lakás: **VI. Király utca 76. sz. a.**
az Orsz. Zeneakadémia, Mintarajziskola,
Felsőleányiskola stb. közvetlen közelében.
Villamos összeköttetés a kaputól minden
irányban.

özv. **Benedek Kornélné**

Katona Ida,
okl. tanítónő.

Személyes megbízhatóság és képességek
felől szíves információval szolgál több
egyetemi tanár.

Tessék prospektust kérni.

!! Kiadó !!

Nagy Sándor-utca 8. sz. alatt

két udvari szoba

butorral, vagy anélkül

azonnal kiadó.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neu-
raszteniásoknak, női bajokban szen-
vedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, su-
balpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidényben a szobák árából 20
százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőberletőség,
Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től
Radna-Borbereken. 61

Papi ruhák.

Mint néhai Lobočka István hírneves volt papi
szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje
bátorkodom a negyságos- és főtisztelendő papság
becses figyelmét Kiszfűrdő-u. 17. sz. alatti saját
házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni,
ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős,
jó szövetből való elkészítését jutányos áron el-
vállalom, s miután a szabást egy budapesti
szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azok-
nak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden
megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki meg-
rendeléshez elég egy minta reverenda bekül-
dése is; kívánatra azonban a helyszínére sze-
mélyesen is kiutazom.

Becses pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

Nagyvárad, Fürdő-utca 17. szám.

Gazdasszonynak ajánlkozik

intelligens keresztény nő, ki a házveze-
tésben teljesen jártas.

Cím: **Nagy Andrásné, Sztaro-
veszky-utca 33.**

Nagyvárad középiskolai Internátus.

Nagyváradon, a Tisza Kálmán-téri Elek-féle házban (9. sz.) folyó évi szeptember hó 1-én

gimnáziumi, réáliskolai, felső kereskedelmi
és polgári iskolai tanulók részére

az internátusban a második évfolyam nyílik meg.

Egyenkénti tanítás nevelő tanárok vezetése és ellenőrzése mellett. Szigorú korrepetálás
és naponkénti kihallgatás a feladott leckékből.

Az intézet a város legegészségesebb helyén fekszik, közel a tanintézetekhez.

Bő tájékoztatást kívánatra ingyen küld az intézet tulajdonosa és vezetője, a kívül értekez-
hetni lehet naponként 9-től 12-ig

Nagyvárad, 1907. június 14.

Dénes Pál,

intézettulajdonos és igazgató.

Iskola cipők

Csak jó minőségben

igen olcsó árak mellett
KIZÁRÓLAG

Aranyi Albert

cipőáruházában szerezhetők be.

Telefon 512.

NAGYVÁRAD, Fő-utca.

Telefon 512.

A jövő tanévre szükséges

összes

tankönyvek

valamint mindennemű

tan- és írószerek

kaphatók

Sebő Imre

könyv- és papírkereskedésében

Rákóczi-ut, Oláry-ház.